

Pell de serp. Carn que (des)fa imatge

Claudio Zulian

16.11.23 - 16.01.24

En la teoria del psiquiatre i psicoanalista francès Jacques Lacan, la constitució subjectiva es deu a la interacció essencial i constant de tres registres fonamentals: el real, l'imaginari i el simbòlic. En aquesta sort de topologia combinatòria, el real correspon a tot allò que no es pot imaginar, simbolitzar o dir. Per a Lacan, el real defuig qualsevol tipus de representació lingüística i conceptual, i es troba en un estat paradoxal de latència continua, perpètuament intervingut pel simbolisme i la imaginació - o pensar per imatges.

En la pràctica multidisciplinària de Claudio Zulian (Campodarsego, Italia, 1960) - que oscil·la/mou entre el cinema, la vídeo-creació, la producció musical i l'escriptura- el real emergeix en sentit lacanià com quelcom opac i amagat: «el misterio del cuerpo que habla» i «del inconsciente»¹. Així mateix, les imatges que componen la dimensió artística i política de la seva obra no revelen aquell misteri, sinó que el transiten, el travessen i, fins i tot, volen preservar-lo.

Es tracta d'imatges que insisteixen de forma no literal sobre el temps que habiten, com el cas d'aquelles que conformen el recorregut d'aquesta exposició. Lluny de poder ser reduïdes a simple entreteniment, donen pas a peces audiovisuals que aprofundeixen en la duració i que, d'aquesta manera, interpel·len al cos. A través d'un llenguatge que sovint recorre a la tècnica del pla seqüència i del bucle, són imatges contínues - que perduren en el misteri - i que semblen demanar-nos l'esforç d'«estar».

El vídeo **La fàbrica** (2019) ens mostra l'interior de la fàbrica tèxtil Cal Pissit, construïda en 1843, però en desús des de fa dècades. Situada en el centre de la ciutat de Sabadell, l'esquelet buit de l'edifici s'erigeix com a presència fantasmagòrica i silenciosa. Així retratada, la fàbrica improductiva cristal·litza la memòria nostàlgica d'un proletariat que ja no existeix, després d'haver estat substituït per nous sistemes d'explotació i precarització del treball derivats del capitalisme financer.

1 Lacan, Jacques, *Seminario 20: Aun. 1972-1973*. Paidós Argentina, 1998. Traducció de Diana Rabinovich.

Com part del projecte *Vallès: fabricar pasados, fabricar futuros* que Zulian va presentar per primera vegada en format instal·lació multicanal en La Virreina Centre de la Imatge (Barcelona, 2019), aquí la fàbrica ve a representar la dimensió simbòlica i política del passat de la cultura obrera a la comarca del Vallès. On abans rumorejava la maquinària metàl·lica, ara queda el silenci. La imatge, aparentment estàtica, assumeix un caràcter performatiu i fins i tot teatral: el d'un inconscient vestigi industrial suspès entre l'acció i la ruïna.

En obert contrast i diàleg amb el silenci de la fàbrica adormida, desvia (o amplifica?) l'estat de contemplació d'un brunzit ininterromput que omple tota la sala: prové d'**O Abellón** (2022), vídeo que mostra un grup de persones de diferents edats que posen davant de la càmera i produeixen un so constant amb la boca, com en una lletania hipnòtica d'abelles. La peça forma part de *Vidas*, videoinstal·lació concebuda específicament per a l'exposició homònima en el Centro Galego de Art Contemporáneo (Santiago de Compostela, 2022-2023), on Zulian estableix una mirada sobre la ciutat de Compostela a través de Vite, barri d'habitatge social. L'acció presentada en aquest vídeo fa referència a un antic ritual funerari gallec (*a danza do abellón*), aquí adaptat en forma de meditació col·lectiva, entre dues dimensions simbòliques: la d'un acte de comunió espiritual, d'una banda, i la d'un fort esperit d'associacionisme i reivindicació veïnal, per l'altre.

Seguint un moviment en espiral, trobem **Transiciones** (2023), una obra de nova producció que, igual que **Lobo** (2023) i **Guerras que no han tenido lugar** (2023), s'estrena en el marc d'aquesta exposició. Com suggereix el seu títol, el treball pren com a punt de partida el procés de transició de gènere femení a masculí. I, ahora, apunta a la dimensió d'altres transicions del cos i de l'esperit. Si d'una banda, la figura nua retratada en la intimitat de la seva habitació evoca la terrenalitat i l'erotisme de la carn, per l'altra, la tórtora dissecada funciona com a simulacre del misteri i d'una dimensió mortífera. Però aquí la mort no és entesa únicament com a límit de la vida, sinó també com a espai de llibertat, expressió i possibilitat. Aquesta idea d'estat 'entre', d'espai 'entre, de trànsit i passatge és finalment evocada per la pantalla traslluïda que, al mateix temps, acull la projecció i deixa mirar a través.

L'aspecte totèmic dels animals també es fa evident en **Lobo**. Aquí, el mamífer assumeix la funció d'un psicopomp (del griego ψυχοπομπός, que provienc de la unió de *psyche*, 'alma', y *pompós*, 'el que guia o conduce'), una criatura que en diverses mitologies i religions tenia el paper de conduir les ànimes dels difunts cap al més enllà. No obstant això, en aquest cas, el llop-guia sembla exercir un altre propòsit: el d'impulsar-nos a adoptar una mirada diferent. Així, la càmera posiciona al llop fora de l'enquadrament, gairebé en el mateix lloc que el públic. De la mateixa manera, la imatge blava-groga crea l'oportunitat d'una visió inter-espècie, situant a qui observa a l'altura del seu propi instint animal.

La reflexió sobre el paper de la mirada i, en última instància, sobre les pròpies imatges, també es troba present en **Guerras que no han tenido lugar**. El vídeo, creat mitjançant l'edició de fragments trobats en Internet d'una aparent guerra de trinxeres, oculta per complet als militars de totes dues faccions: no coneixem qui dispara ni quin és l'objectiu. El soroll intermitent d'una metrallera i els gestos precisos d'un franc tirador en recarregar la seva arma revelen el context bèl·lic. No obstant això, un rectangle de color vermell intens cobreix la major part de l'enquadrament, creant gairebé una espècie de pintura en negatiu. L'obstrucció de la mirada podria interpretar-se de diverses maneres: podria representar la negació de l'espectacularització de l'horror o evocar la universalitat de la violència; podria simbolitzar la impossibilitat de representar qualsevol conflicte o, fins i tot, al·ludir a la fugida de les imatges mateixes com a conseqüència d'un desastre -perspectiva en línia amb l'expressat pel crític i teòric libanès Jalal Toufic en el seu assaig *The Withdrawal of Tradition Past a Surpassing Disaster* (2009). Com explicar una cosa més real de la realitat mateixa?

Concebuda com un conjunt, aquesta exposició de treballs recents aglutina temàtiques clau en la recerca artística de Claudio Zulian: l'estudi social de la transformació de la vida a les ciutats i les perifèries, en un context de productivisme capitalista; els retrats a mig camí entre el documental i la ficció; la dimensió espiritual en diàleg amb l'experiència corporal; la fascinació pel real com aquella cosa que sempre s'escapa; i, finalment, el valor de les imatges.

En un recorregut en el qual els vídeos formen una partitura contrapuntística de ritmes i sons, però deliberadament manquen de paraules i diàlegs, sembla que l'artista ens estengui una invitació a concentrar-nos en les imatges i a confiar en elles.

Encara que no sigui immediat -diria l'historiador i assagista francès Georges Didi-Huberman «frente a cada imagen, lo que deberíamos preguntarnos es cómo (nos) mira, cómo (nos) piensa y cómo (nos) toca a la vez»², en un joc recíproc d'agències formals, simbòliques i culturals.

I és aquí que ens empeny Zulian: cara a cara amb les imatges, «con las relaciones de tiempo que nunca se ven en la percepción ordinaria, pero sí en la imagen, mientras sea creadora»³.

Fins arribar a la possibilitat d'interrogar i habitar el misteri latent, aquí on, tocant el real, la imatge comença a cremar⁴.

Carolina Ciuti

Agraïm la col·laboració de

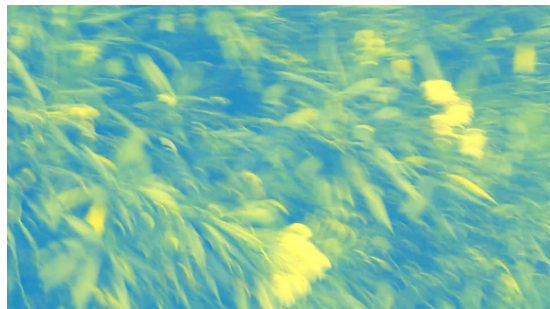
2 Didi-Huberman, Georges, *Harun Farocki. Against What? Against Whom?*. Antje Ehmman y Kodwo Eshun (eds.), Koenig Books, 2010.

3 Didi-Huberman, Georges, *Cuando las imágenes tocan lo real*. Círculo de Bellas Artes, Madrid, 2018. És en aquest assaig que Didi-Huberman introdueix la idea de la imatge que crema i s'incendia en friccionar amb el real, de la imatge com a «petjada, un rastre, una traça visual del temps que va voler tocar, però també d'uns altres temps suplementaris».

4 Ibidem.

La fábrica, Claudio Zulian, 2019

Lobo, Claudio Zulian, 2023

Guerras que no han tenido lugar, Claudio Zulian, 2023

CLAUDIO ZULIAN

Artista, director de cinema, músic i escriptor. Va néixer a Itàlia (Camp Sant Martino, Pàdua) i resideix a Barcelona. Va desenvolupar estudis en composició i música electrònica amb el compositor experimental Gabriel Brncic, així com amb en el Groupe de Musique Experimentale de Bourges (França). És doctor en Estètica, Ciència i Tecnologia de les Arts per la Universitat de París-Saint Denis (França). Ha impartit classes en diverses universitats espanyoles (Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu i Fabra) i estrangeres (Eidgenössische Technische Hochschule Zürich).

Ha exposat de manera individual en centres i museus com a Centre Galego d'Art Contemporani, Caixaforum Barcelona, Jeu de Paume (París), Centre Andalus d'Art Contemporani, Festival Loop, Maison de Culture de Grenoble, HUB- Museu del Disseny de Barcelona i La Virreina Centri de la Imatge, així com en col·lectives en la Fundació Cerezales Antonino i Cinia, Centre Galego d'Art Contemporaneo, Espai d'Art Actual de Castellò, Festival Loop, Art Santader, Estampa Madrid, Biennal d'Art de Guatemala, i ha mostrat el seu treball cinematogràfic en festivals internacionals de ciutats com: Nova York, Chicago, Taiwan, Sichuan, Doha, Sidney, Jakarta, Londres, Leipzig, Sarajevo, Milà i Bolonya, sent premiat en diversos d'ells. Ha rebut el Premi Ciutat de Barcelona i Premi Nacional de Catalunya per la seva videoinstal·lació, pel·lícula i llibre *A través del Carmel*. Publica regularment articles en diaris i revistes. Ha publicat el llibre de poesia *A través del Carmel*, Palma: Calitja Edicions, 2010, i de narracions breus *Horas de la ciudad*. Palma. Espanya: Calitja Territoris, 2002. Ha dut a terme una intensa labor com a compositor i intèrpret de música contemporània, publicant diversos àlbums amb les seves composicions i interpretacions.